వలయం

ఉదయం ఆరింటి నుండీ అడ్డా మీద నిలబడి ఉన్న జంగయ్యకు కాళ్ళు పీకుతున్నాయి. ఎండ కసికసిగా మండుతోంది. సమయం పదో పదకొండో తెలీనంత వేడిమి . . . కుంపటిలా ఉంది కడుపు . . . ఆకలి ఆవురావురుమంటూ పొట్టని కొరుక్కుతినేస్తున్నదేమో . . . మెలితిప్పుతున్నట్లు బాధ . . . నిన్న రాత్రి తాగిన దోసెడు అంబలి . . . అంతే . . . ఈ రోజు పని దొరికితేనే తిండి . . . లేదంటే పస్తు.

అతనికి భార్యా పిల్లలు గుర్తొచ్చి – పచ్చి గాయమైనాడు. "ఛీ . . . ఎదవ బతుకు . . ." తుపుక్కున పక్కకు వూశాడు. అడ్డా మీద నలుగురు ఆడ కూలీలు, ఏడుగురు మగ కూలీలు మిగిలి పోయారు.

"ఈ రోజిక పని దొరకనట్లే" అనుకోగానే ఎక్కడలేని నిస్సత్తువ ఆవహించింది. మూడ్రోజుల క్రితం దొరికిన కూలీ . . . పదింటికి ఎవరో సివిల్ మేస్త్రీ వచ్చి జంగయ్యనీ, మరో ఆడకూలీని పిల్చుకెళ్ళాడు.

మూడంతస్తుల భవంతి నిర్మాణం జరుగుతోందక్కడ.. యిసుకని బస్తాల్లో నింపుకుని మూడో అంతస్తుకి చేరవేయాలి . . . ఉదయం పదినుంచి సాయంత్రం ఆరు వరకూ జంగయ్య బస్తాలు మోస్తూనే ఉన్నాడు . . . యిసుక బస్తాని నెత్తిమీద ఎత్తుకుని మెట్లు ఎక్కటం . . . దిగటం . . . ఎక్కటం . . . దిగటం . . .

విశ్రాంతి కోసం క్షణం నిలబడినా, మేస్త్రి పశువుల్ని అదిలించినట్లు "బేగీ కానీ...గట్ల నిల్చుంటె పైసల్ పూకట్ల గిన వస్తయా" అంటూ కసురుకుంటున్నాడు. కొంతమంది గానుగెద్దుల్లా పనులు చేస్తుంటే, ఏ పనీ ముట్టుకోకుండానే అజమాయిషీ చేసి, ఆధిపత్యం చలాయిస్తున్నారు కొందరు . . .

రకరకాల పనులు ఒకేసారి జరుగుతున్నాయి. సిమెంటు పని కొందరు . . . చలువరాతి బండలు కోసే పని కొందరు . . . బండలు పరిచే పని కొందరు . . . చెక్క తలుపులు, కిటికీలు చేసే పని . . . వాటి మీద నగిషీలు చెక్కే పని . . . అన్ని పనుల్లోకి తను చేసే పనే

శ్రమతో కూడుకున్నదని జంగయ్యకు అర్థమైంది.

తను అడ్డా మీద కూలి . . . ఇలాంటి పనులకు తప్ప బేల్దారీ పనికో, బండల పనికో, చెక్క పనికో అవసరమైన పనితనం తన దగ్గర లేదు. పునాదులు తవ్వడానికి . . . మట్టి మోయ డానికి . . . ఇసుకనీ, ఇటుకనీ పైకి మోయడానికి పనికొస్తాడంతే . . . రోజంతా పనిచేసి రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుంటే వంద రూపాయలు చేతిలో పడ్తాయి. అదీ ఓ రోజు పని దొరికితే మరునాడు దొరుకుతుందో లేదో తెలీని పరిస్థితి . . .

దొరికిన రోజు తిండి . . . లేనప్పుడు పస్తు . . .

అతనికి తను వదిలేసి వచ్చిన కన్నతల్లిలాంటి పల్లెటూరు గుర్తొచ్చింది. తనూ తన ఆడది కలిసి పొలంలో వ్యవసాయ కూలీలుగా చేసిన రోజులు గుర్తొచ్చాయి. కూలీలందరూ కలివిడిగా ఉండేవారు . . . సరదాగా ముచ్చట్లాడుకుంటూ పనులు చేసేవారు . . . సందడిగా . . . పాటలు పాడుకుంటూ . . . నాట్లు వేసేటప్పుడు, కలుపు తీసేప్పుడు, విత్తనాలు నాటేప్పుడు . . . పనిని కబుర్లతో అద్దుకుని మరీ ఆస్వాదించేవారు.

"ముచ్చట్లాపి పని కానీండి" అని రైతు కసురుకున్నా "నీకు తెల్వదా . . . ఆడుతు పాడుతు పని సేస్తుంటే శెమ తెలీదు" అంటూ ఆడకూలి తిరుగు జవాబిచ్చేది.

వర్షాలు పడక . . . పంట చేతికి రాక . . . అప్పుల్లో కూరుకుపోతున్న రైతులు . . . ఉన్న కాసిని పొలాల్ని అమ్ముకుని పనులు వెతుక్కుంటూ పట్నాలకు వలస పోతున్నారు. మరి తనలాంటి వ్యవసాయ కూలీల పరిస్థితి వేరే చెప్పాలా . . . వర్షాకాలం వస్తే చాలు పచ్చని తివాచి పర్చినట్లు కళకళలాడిపోయే పొలాలు గత ఐదారేళ్ళ నుంచి వర్షాభావం వల్ల బీళ్ళుగా మారి కన్పిస్తున్నాయి. గత్యంతరం లేక కొంతమంది కూలీల్తో పాటు జంగయ్య మూటాముల్లె సర్దుకుని పెళ్ళాం బిడ్డల్తో హైద్రాబాద్ చేరుకున్నాడు.

గాంధీనగర్ మెయిన్ రోడ్డుకిరువైపులా ఉన్న గుడిసెల్లో ఓ దాంట్లో అద్దెకి దిగాడు. పొరుగున వాకబు చేస్తే "పట్నంల బిల్డింగుల కట్టుడుపని మస్తుగ నడుస్తా ఉందాది. సేస్కున్నోడికి సేతినిండా పని" అని తెలిసి మురిసిపోయాడు. అజాద్ కేఫ్ దగ్గర అడ్డా మీద నిలబడితే కూటికి కొదవుండదని అమాయకంగా నమ్మి, తన జీవితాన్ని ఈ అడ్డాకు అంకితం చేశాడు.

మొదట్లో అలా గంటల తరబడి నిలబడి నిలబడి ఎవరు పనికి పిలుస్తారా అని ఎదురుచూట్టం అవమానంగా అన్పించేది. కూలీలు కావాలని ఎవరైనా మనిషి రాగానే నేనంటే నేనని ఎగబడిపోయే వారు. ఓ వారం రోజులు జంగయ్య ఎగబడకుండా ఉన్నాడు. పని దొరకలేదు. తెచ్చుకున్న కాసిని పైసలు అయిపోయాయి. ఆకలి . . . యింట్లో పెళ్ళాంతోపాటు పదమూడేళ్ళ

కొడుకు, పదేళ్ళ బిడ్డ . . .

ఆకలి మహమ్మారి...మనిషిని తినేసే జబ్బులన్నింటి కంటే భయంకరమైన జబ్బు . . . అది సిగ్గునీ, అభిమానాన్ని చంపేసింది. మరునాడు జంగయ్య కూడా పని కోసం ఎగబడ్డాడు. ఆ తర్వాత నుంచీ అదే అలవాటైపోయింది. పోరాటమే జీవితం . . . ఇక్కడ పోరాడితేనే ఆ రోజు కూలీకి అర్హత . . . ఆ తర్వాత సాయంత్రం ఆరుదాకా కండల్ని కరిగిస్తే వంద రూపాయలు దొరుకుతాయి.

అడ్డాలో కలకలం . . . అలోచనల్నుంచి బైటపడి పరిసరాల్ని గమనించాడు. కూలీల్ని పరీక్షగా చూస్తూ అడ్డాను సమీపిస్తున్నాడో వ్యక్తి . . . కొనేముందు బానిసల శరీరాల్ని తడిమేలాంటి చూపు . . . జంగయ్యలో ఆశ . . . అతను నోటి కాడి కొస్తున్న అన్నం ముద్దలా కన్పించాడు.

కానీ మనిషిని పరిశీలనగా చూస్తే మేస్త్రీలా లేడు . . . బట్టలు మామూలుగా ఉన్నా మాసిపోయిలేవు. మనిషి నలిగినట్టు కాకుండా, నదురుగా కన్పిస్తున్నాడు. చేతిలో సిగరెట్ ఉంది . . . అది తాగే విధానంలోనే నేను మీ జాతి వాణ్ణి కాదు అనే ఆధిక్యభావం కన్పిస్తోంది.

అతను కూలీల్ని సమీపించి, విలాసంగా సిగరెట్ పొగ వదుల్తూ "రోజంతా పని చేస్తే ఎంత కూలి ముట్టుంది?" అని అడిగాడు.

ప్రత్యేకంగా ఎవర్నీ ఉద్దేశించి కాకుండా, గుంపుని ప్రశ్నించడం వల్ల రాములు కల్పించుకుని "నీకు తెల్వనిదేముంది? వందిత్తారు" అన్నాడు. అక్కడున్న కూలీల్లో రాముడొక్కడే నాలుగో తరగతి వరకు చదువుకున్నాడు. వయసులో పెద్దవాడు. కాస్తోకూస్తో లోకజ్ఞానం ఉన్నవాడు.

"ఎన్ని గంటల పనికి?"

"పొద్దుటేల పది నుండి పొద్దుగూకేవరకు . . . ఆరు ఆరుంబావు వరకనుకో . . . సేత్తాం. మద్దిలో బోయనానికి అర్ధగంటైనా విడవాలి"

అతనడుగుతున్న తీరు చూసి, అతని వాలకం చూసి ఇదేదో పనికిమాలిన వ్యవహారమని అర్థమై మిగతా కూలీలు అనాసక్తంగా చూపు మరల్చుకుని బాతాఖానీలో పడ్డారు.

"మీకు ఒక్కొక్కరికి రోజుకు వెయ్యి రూపాయలు దొరికే పని చూపిస్తాను చేస్తారా?" కొద్దిగా గొంతు పెంచి అందరికీ విన్పించేట్లు అన్నాడతను.

"ఎయ్యి రూపాయలా! ఒక్క దినాంకా!" రాములు గొంతులో అడ్డం పడిన ఆశ్చర్యం.

మిగతా కూలీలందరూ కుతూహలంగా – అపనమ్మకంగా చూశారతని వైపు. జంగయ్య ముందుకు జరిగి రాములు పక్కకొచ్చి నిలబడ్డాడు.

"అవును. ఒక్క రోజుకి వెయ్యి రూపాయలిప్పిస్తాను"

"మేమెవ్వరం సదూకున్నోలం కాదు సారూ... కూలి పని తప్పితే మరే ఇద్యా తెల్వనోల్లం. మా కెవరిత్తారు ఎయ్యి రూపాయలు?"

"ఆ పని చేయడానికి చదువుతో పనిలేదు. మీరందరూ చేయగలరు"

జంగయ్యకు అదేదో చిక్కుముడిలా – అర్థం కాని పొడుపు కథలా అన్పించింది. చదువక్కర లేదంటాడు. పనితనం అక్కరలేదు. కూలీలు చేయగల పనే . . . రోజుకు వెయ్యి రూపాయలు . . .

"పరాసికాలాడకు సారూ" అన్నాడు రాములు.

"మీతో పరాచికాలాడితే నాకేమొస్తుంది? నేను చెప్పింది నిజం. మీలో ఎంతమంది వస్తారో చెప్పండి. రేపుదయం ఎనిమిదింటికి ఇక్కడుంటే చాలు. వచ్చి పిల్చుకెళ్తాను" అన్నాడు.

అప్పటికే కూలీలందరూ అతని చుట్టూ మూగారు.

జంగయ్యకెందుకో నమ్మకం కుదరటం లేదు. వెయ్యి రూపాయలిచ్చే పనంటే ఏ దొంగతనమో, దోపిడీనో చేయమంటారేమోననే అనుమానం వచ్చింది.

"పోలీసు కేసయ్యేలాంటి అన్యాయమైన పనులేమైనా చేయిస్తారా?" పైకే అనేశాడు.

అందరి మనుసుల్లో అదే భయం మెదిలింది. లేకపోతే బడాబడా చదువులు చదివిన మారాజులకే అంతంత లావు జీతాలు రావు కదా – మరి తమలాంటి కూలోళ్ళకు ఎందుకిస్తారు?

ఆ వచ్చినతను పెద్దగా నవ్వాడు. "అలాంటి విషయమే అయితే ఇంత పబ్లిగ్గా మాట్లాడ్తానా?" అన్నాడు.

"ముసుగులో గుద్దులాట ఎందుకు సారూ – పనేంటో సెప్పు" అన్నాడు జంగయ్య.

"చాలా సులువైన పని... ఉదయం మీ చేత టాబ్లెట్ మింగిస్తారు. మిమ్మల్ని విశ్రాంతిగా పడుకోబెట్టి రెండు గంటలకోసారి రక్తం శాంపిల్స్ తీసుకుంటారు. అంతే"

"ఓస్ – గింతేనా . . . రకతం అమ్ముకోటం అంటే జల్ది సమఝైతది" అన్నాడు నర్సింగ్.

"రక్తం శాంపిల్ అంటే సీసాలు సీసాలు తీసుకోరు. సూది మందు ఎంతుంటదో ఎరికేగదా. అంత తీస్తారు"

"ఆల్లిచ్చే బిల్లలు మింగితే ఏమౌతది?" జంగయ్య అడిగాడు.

"ఏమీ కాదు"

"మనకేమైనా పెమాదమా?"తన ప్రశ్నని మరోలా విడమర్చి అడిగాడు.

"పిసరంత కూడా ప్రమాదం లేదు అనడానికి రుజువు నేనే. నన్ను చూస్తున్నారుగా . . . నెలకు పదిసార్ల చొప్పున ఇప్పటికి నలభైసార్లు వేసుకున్నాను. రాయిలా ఉన్నాను.

ఒప్పుకుంటారుగా . . . నాలుగు నెలల్లో నలభై వేలు సంపాయించుకున్నాను. నేనూ ఒకప్పుడు మీలా అడ్డామీద కూలీనే. ఇప్పుడు సుఖంగా, దర్జాగా బతుకుతున్నాను. ఆలోచించుకోండి. రేపుదయం సరిగ్గా ఎనిమిదింటికి వస్తాను. మీ తిండి, వసతి లాంటి ఖర్చులన్నీ నావే. ఒక్కోసారి రాత్రికి ఉండిపోవాల్సి రావచ్చు. మీ సదుపాయాల సంగతి నాకొదిలేయండి". అతను వేగంగా వెళ్ళిపోయాడు.

"ఆల్లిచ్చే బిల్ల మింగి పడుకుంటే సాలు ఎయ్యి రూపాయలిత్తున్నారంటే గిందులో ఏదో తిరకాసుంటది. గీ జమానాల పైసలూర్కే ఇచ్చే మడుసులెవరున్నరు? ఇసం గాని ఇస్తరెమో ఎవరికెరుక? బతికుంటే సాలు గాని గా బిల్లలు మింగి పేనం మీదికి తెచ్చుకోకండ్రి– నా మాట జరంత యినుకోండ్రి" అన్నాడు రాములు.

"వూరుకో రాములన్నా . . . ఇసం గెందుకిత్తారు . . . గా సారు నలభై మాత్తర్లు మింగినాడంట కదా. ఓ మాత్తరిత్తారు . . . గింత రకతం తీసుకుంటరు. ఎయ్యి రూపాయలంటే వూకట్లో వత్తాయా? ఓలమ్మో . . . ఒకటారెండా . . . ఎయ్యి రూపాయలు" గుండెల మీద చేతులేసుకుంటూ చెప్పింది లక్ష్మమ్మ. ఆమెని మొగుడొదిలేసి మూడు సంవత్సరాలైంది.

"ఇసం ఎక్కడలేదు రాములూ . . . ఈ పట్నంలో మనం పీల్చే గాలిలో ఇసం లేదా . . . మనం తినే తిండిలో ఇసం లేదా . . . మనం తాగే నల్లాల్లోని మురికి నీరు ఇసం కన్నా పెమాదకరమైంది కాదా . . . అంతా ఇసం మయం . . . మడుసుల్లో కూడా ఇసమే నాయె . . . ఇన్ని ఇసాల మద్దిన బతుకుతున్న మనకు అదో ఇసం . . . అంతే – ఎయ్యి రూపాయల కోసం యిసం తాగడానికైనా నేను సిద్ధమే" అన్నాడు నర్సింగ్. అతనికి పెళ్ళికెదిగిన ముగ్గురు కూతుర్లున్నారు.

"మన కూలి బతుకుల్లోనే పెమాదం తాచు పాములా పొంచుంది కదయ్యా . . . మా బావ బేల్దారీ పని చేసేవాడు. సిమెంటులో చేతులు నానీ– పుండ్లు పడి – మంచంలో తీస్కుని తీస్కుని చచ్చాడు. మా అన్న గోడలకి సున్నం, రంగులు ఏసేవాడు. మొన్నీ మద్దెనే వూపిరితిత్తులు పాడై పానం వదిలాడు. మార్బుల్ బండలు కోసే ఎంకటేసుని పెద్దాసుపత్రిలో చేర్పించారు. ఆడి వూపిరితిత్తుల్లోనే కాదు రకతంలో కూడా మార్బుల్ బండల్ని కోసేప్పుడు రాలే సన్నటి రజను నిండి ఉందట. అలాగని తెల్సిన పనిని మానుకోగలమా? కడుపులోకి యింత ముద్ద దిగందే పానం వూరుకుంటుందా సెప్పు . . . పేదోడి బతుకులో పెమాదం లేనిదెక్కడ?" అన్నాడు ఈరయ్య. అతని కూతుర్ని అల్లుడు తన్ని తగలేశాడు. మూడు వేలిస్తేగాని అది కాపురాని కెళ్ళటం కుదర్దు.

జంగయ్య కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఇంటి దారి పట్టాడు. ఎండ నడినెత్తికొచ్చింది. అతని బుర్ర నిండా మండుతూ ఆలోచనలు . . .

రాత్రి ఎంత ప్రయత్నించినా నిద్ర పట్టలేదు. పక్కనే పడుకుని ఉన్న భార్యని లేపి చెప్పాలనుకున్నాడు. మనసొప్ప లేదు. అయినా దానికేం తెలుస్తుంది . . . పిచ్చిది . . .

తామిద్దరూ కలిసి పొలం పన్లకెళ్ళే రోజుల్లో ఎలాగుండేది . . . వయ్యారంగా గట్టెమ్మట నడుస్తూ . . . గండిపడిన చెరువులా ఉరకలెత్తుతూ . . .

ఇపుడు నాలుగిళ్ళలో పాచిపనికెళ్తోంది. మొదట్లో తనతోపాటు కొన్నాళ్ళు అడ్డామీద కూలిగా పనిచేసింది. నడుంనొప్పి, మోకాళ్ళ నొప్పులు మొదలైనాయి. పని చేయకుండా విశ్రాంతి తీసుకోమని ఎంత పోరినా విన్లేదు. పాచిపనికి కుదురుకుంది.

"యిద్దరు పిల్లలున్నారు. ఆడపిల్ల పెళ్ళి చేయాల్సిన బరువు నెత్తిమీదుంది. నీ ఒక్కడి సంపాదన మీద ఎలా జరుగుద్ది" అంటూ తన మాటని తోసి పుచ్చింది.

రాత్రి పదివరకూ చదువుకున్న కొడుకు నిద్దట్లో ఏదో కలవరిస్తున్నాడు. ఆణ్ణి బాగా సదివించాలంటే డబ్బు కావాలి. కూతురి లగ్గం సేయాలంటే డబ్బు కావాలి.

"ఈ కాల్వ పక్కన వచ్చే చెడువాసన వల్ల జబ్బులొస్తాయని మా టీచరు చెప్పింది నాన్నా" అని కొడుకొక రోజు అన్నప్పుడు – "అద్దె తక్కువని కదా యిక్కడ ఉంటున్నాం. మరో చోటికి మారాలంటే నా సంపాదనలో సగం అద్దెలకే పెట్టాలి" అన్నాడు తను. మంచి లొకాలిటీలో గుడిశె అద్దెకు కావాలంటే డబ్బులుండాలి.

అతనికి ఆగంతకుడి మాటలు గుర్తొచ్చాయి. నాలుగునెలల్లో నలభై వేలు. నలభైవేలు . . . చాలు . . . తన కష్టాలన్నీ తీరిపోతాయి. మనిషి ఎంత నున్నగా ఉన్నాడో . . . ఆడూ ఒకప్పుడు తనలానే అడ్డా మీద కూలీ . . . చెప్తే కానీ తెలీనంత నాజూగ్గా ఉన్నాడిప్పుడు. డబ్బు మహిమ . . .

ఏదో అలికిడైంది. యింటినిండా ఎలుకలే. ప్రాణాలు కొరుక్కు తినేస్తున్నాయి. బోనులో బెల్లమ్ముక్క పెట్టాడు. ఈరోజు ఎట్లాగైనా అది బోనులో పడి తీర్తుంది.

తెల్లవారుజామున ఎప్పుడో మగతగా నిద్ర పట్టింది

"నాన్నా – ఎలుక బోనులో పడింది" కొడుకు అరుపులకు జంగయ్యకు మెలకువొచ్చింది.

బోనులో ఎలుక బిక్కుబిక్కుమంటూ చూస్తోంది. అసహనంగా బోనంతా కలియ తిరుగు తోంది . . . తప్పించుకునే దారి లేక దీనంగా చూస్తోంది. ఓ క్షణం అతనికెందుకో జాలేసింది.

మనసు తను చేయబోతున్న పని మీదికి మళ్ళింది. భార్యకు చెప్పాలని అనుకున్నాడు. మరలా వద్దని నిర్ణయించుకున్నాడు.

"గుత్తకు పని దొరికింది. రాత్తిరంతా చేసుకుంటే మంచిదన్నాడు మేస్త్రీ. రేపుదయం వచ్చేస్తాను. కంగారుపడకు" అన్నాడు భార్యతో.

ఎనిమిదింటికి అడ్డా మీది కెళ్ళేప్పటికే అతనూహించినట్టే లక్ష్మమ్మ, నర్సింగ్, ఈరయ్యా వచ్చి ఉన్నారు. వాళ్ళని చూసి బెరుగ్గా నవ్వాడు జంగయ్య.

చెప్పిన సమయానికి సరిగ్గా వచ్చాడతను. నలుగుర్నీ చూసి మందహాసం చేసాడు. తన పేరు ప్రసాద్ అని పరిచయం చేసుకున్నాడు. ఉప్పల్ వెళ్ళే బస్ ఎక్కారందరూ.

మమత ల్యాబ్స్‌కు పిల్చుకెళ్ళాడు. వీళ్ళని విజిటర్స్ లాంజ్‌లో కూచోబెట్టి లోపలికి వెళ్ళి ఎవరితోనో మాట్లాడి వచ్చాడు. వచ్చిన నలుగురికీ బిస్కట్లు . . . చాయ్ ఇచ్చారు. జంగయ్యకు వాళ్ళ రాచమర్యాదలు చూస్తే ఏనుగెక్కినంత సంబరంగా అన్పించింది.

ఓ అమ్మాయి సిరంజితో వచ్చి నలుగురి దగ్గరా రక్తం నమూనాలు తీసుకుని లోపలికెళ్ళింది.

"మొదట మీ రక్తాన్ని పరీక్షించి . . . జబ్బులేమైనా ఉంటే వాళ్ళని బైటికి పంపించేస్తారు" వివరణ ఇస్తున్నట్లు చెప్పాడు ప్రసాద్.

జంగయ్యకు కొద్దిగా భయమేసింది. తనకు తెలీకుండా తన లోపల ఏమైనా జబ్బులున్నాయేమో? ఇప్పటివరకూ తనెప్పుడూ రక్తపరీక్ష చేయించుకోలేదు. అటువంటి అవసరం రాలేదు. ఇపుడలాంటివి బైటపడి తనని బైటికి పంపించేస్తారా . . . నలభై వేలు సంపాయించాలన్న తన కల కలగానే మిగిలిపోతుందా . . .

నలుగురూ ఏమీ మాట్లాడుకోలేదు. అపరిచితుల్లా ఎవరి ఆలోచనల్లో వారుండిపోయారు. వాళ్ళ కళ్ళల్లో భయం స్పష్టంగా కన్పిస్తోంది. దాంతో పాటు వెయ్యి రూపాయల మీద ఆశ కూడా . . .

అరగంట గడిచాక నలుగుర్నీ లోపలకు పిల్చుకెళ్ళారు.

మమత ల్యాబ్స్ చేయ తలపెట్టిన డ్రగ్ ట్రయల్స్‌కి తాము స్వచ్ఛందంగా ఒప్పుకుని వచ్చామని, సైడ్ ఎఫెక్ట్స్ గురించి తమకు పూర్తి అవగాహన ఉందనీ, దీని వల్ల తమకెలాంటి హాని జరిగినా సదరు లేబొరేటరి బాధ్యత ఏమీ లేదని రాసి ఉన్న పేపరు మీద నలుగురి వేలిముద్రలూ, సంతకాలూ తీసుకున్నారు. వాళ్ళ పేర్లూ, వయసూ, చిరునామా అడిగి రాసుకున్నారు.

జంగయ్యను ఓ క్యూబికల్‌లోకి పిల్చుకెళ్ళి పడుకోబెట్టారు. ఏసీ గది చల్లగా ఉంది. అతని

చేతికి ఓ క్యాప్సూల్ ఇచ్చి వేసుకోమన్నారు. తర్వాత కళ్ళు మూసుకుని హాయిగా రెస్ట్ తీసుకోమన్నారు.

రెండు గంటల విరామం తర్వాత మొదట్లో రక్తం నమూనా తీసుకున్న అమ్మాయే వచ్చి మరలా సిరంజి ద్వారా రక్తం తీసుకుంది. బీపీ చెక్ చేసింది. హార్ట్ బీట్స్ ఎలా ఉన్నాయో పరీక్షించింది

మధ్యాహ్నానికి రెండు చపాతీలు, కూర, అన్నం, సాంబారు ఇచ్చారు. నాల్గింటికి పళ్ళరసం ఇచ్చారు. సాయంత్రం ఆరింటికి బిస్కట్లు, టీ . . . రాత్రికి రెండు రకాల కూరల్తో భోజనం. రెండు గంటలకో మారు బ్లడ్ శాంపిల్స్ తీసుకోవటం, బీపీ చెక్ చేయడం లాంటివి జరుగుతూనే ఉన్నాయి.

మరునాడుదయం చక్కటి అల్పాహారం ఇచ్చారు. పన్నెండూ, ఒంటి గంట మధ్యలో చివరిగా రక్తం శాంపిల్ తీసుకుని ఓ స్లిప్ చేతికిచ్చి “క్యాషియర్ దగ్గరకెళ్ళి ఇది చూపిస్తే డబ్బులిస్తారు” అన్చెప్పారు.

జంగయ్య తనతోపాటు వచ్చిన మిగతా ముగ్గురి కోసం చూశాడు. కన్పించలేదు. ముందే వెళ్ళిపోయారేమో . . . కొద్దిసేపు వేచిచూద్దామనుకున్నాడు. తల తిరిగినట్లనిపించింది . . . రాత్రంతా నిద్ర లేనందువల్ల కామోసనుకున్నాడు. అన్నిసార్లు రక్తం తీయడం వల్ల కూడా నేమోననుకున్నాడు.

రెవిన్యూ స్టాంప్ అంటించి ఉన్న రసీదు మీద వెయ్యి రూపాయలు ముట్టినట్లు జంగయ్య దగ్గర వేలి ముద్ర తీసుకుని, ఓ కవర్లో నోట్లు పెట్టి అతనికందించాడు క్యాషియర్. లెక్క పెడ్తే అందులో ఎనిమిది వందల రూపాయలే ఉన్నాయి.

“ఇదేమిటి ఎయ్యి రూపాయలిప్పిస్తామని కదా పిల్చుకొచ్చాడు . . . బోయనాల కర్సులన్నీ మీయేనట కదా . . . మరి రెండొందలు తక్కువున్నాయేం” తను లొట్టలేసుకుంటూ తిన్న భోజనానికి ఖరీదు కట్టి తీసేసుకున్నారేమోనన్న అలోచనకే అతనికి దుఃఖం వచ్చింది. అలాగని తెలిస్తే పచ్చి మంచినీళ్ళు తాక్కుండా ఆ రెండొందల్ని మిగుల్చుకునుండే వాణ్ణి కదా అన్పించింది.

“నువ్వు తిన్న భోజనాలు, పండ్ల రసాలు, ఫలహారాలు అన్నీ ఫ్రీనే. కానీ మిమ్మల్ని పిల్చుకొచ్చినందుకు ఒక్కొక్కరికి వంద రూపాయల చొప్పున ప్రసాద్‌కి కమీషన్ ఇవ్వాలి. మరో వంద నా కమీషన్ . . . మీరు పనికి రారని ముందే పంపించేయకుండా మీ రక్తం శ్యాంపిల్స్ సరిగ్గానే ఉన్నాయని చెప్పిన ల్యాబ్ టెక్నీషియన్‌కి ఇందులో షేర్ ఇవ్వాలి” క్యాషియర్ వంకరగా నవ్వాడు.

అతను మాట్లాడింది పూర్తిగా అర్థం కాకున్నా ఆ రెండొందలు మాత్రం రావని అర్థమైంది.

ఐనా సంతోషంగానే అన్పించింది. ఒకటిన్నర రోజు . . . శ్రమేమీ లేదు . . . హాయిగా పడుకోమన్నారు . . . ఓ మాత్ర మింగించారు . . . మధ్యమధ్యలో టీలు, టిఫిన్లు, పండ్ల రసాలు, చక్కటి భోజనం, చల్లటి గది . . . ఎనిమిది వందలు చేతికొచ్చాయి. చాలా బావుందనిపించింది.

బైటికి వస్తున్నప్పుడు మరోసారి వళ్ళు కొద్దిగా తూలింది.

రెండ్రోజులైనా పూర్తి కాకుండానే మమత ల్యాబ్స్ వాళ్ళిచ్చే రాచమర్యాదల్ని రెండోసారి అనుభవించడానికి తయారైనాడు. ఈ సారి జంగయ్య అనే పేరు రాయకుండా వేరే పేరు రాసుకుని వేలిముద్ర తీసుకున్నారు.

"అదేమిటి? మమ్మల్ని తెచ్చిన ప్రసాద్ నలభైసార్లు మాత్తర్లు మింగాడట కదా" శాంపిల్ తీసుకోడానికొచ్చిన అమ్మాయిని అడిగాడు.

ఆ అమ్మాయి జాలిగా చూసిందతని వైపు. వయసులో చిన్నదైనా ఆమె కళ్ళలో కరుణ కన్పిస్తోంది.

"అలా చెప్పబట్టే కదా మీరందరూ అతని మాటలు నమ్మి వచ్చారు. అతను మా కంపెనీ నియమించిన ఏజంట్. అంటే బ్రోకర్ అన్మాట. మిమ్మల్ని పిల్చుకొచ్చినందుకు కంపెనీ అతనికి ఒక్కో వాలంటీర్కి రెండొందలు చొప్పున కమీషన్ ఇస్తుంది".

"మా ఎయ్యి రూపాయిల్లోంచా".

అమె నవ్వింది. "అలాగని క్యాషియర్ చెప్పాడా? వాడో రక్తం పీల్చే జలగ . . . ఇక్కడందరూ జలగలే . . . వీళ్ళు పీలుస్తున్న మీ రక్తంతో పోలిస్తే నేను సిరంజితో తీస్కుంటున్న రక్తం నథింగ్ . . . బ్రోకర్లకు కమీషన్ కంపెనీయే చెల్లిస్తుంది. వెయ్యి రూపాయలు కేవలం మీ కోసమే"

కొద్దిసేపాగి ఆమె మెల్లగా హితోపదేశం చేస్తున్నట్లుగా చెప్పింది. "ఈసారి క్యాషియర్ డబ్బులు నొక్కేస్తే వూర్కోకు. గట్టిగా అడుగు . . . అవసరమైతే దెబ్బలాడి తీసుకో. బోల్డు రిస్కు తీసుకుని సంపాయిస్తున్న డబ్బు . . . వీళ్ళు మీ ఆరోగ్యంతో ఆడుకుంటున్న విషయం మీ కర్థం కాదు. నా మాట విని మరోసారి రాకు. ఎలుకలు, గినియా పందుల మీద పరీక్షలు జరిపితేనే జీవకారుణ్య సంఘాల వాళ్ళు గొడవచేస్తున్నారు. వీళ్ళు ఏకంగా మీ ఆర్థిక బలహీనతని ఆసరాగా తీసుకుని మీమీద పరీక్షలు నిర్వహిస్తున్నారు".

ఆమె మాటల్లో మరోసారి రావద్దు అన్నది స్పష్టంగా అర్థమై జంగయ్య కలవరపడ్డాడు. మరి తను సంపాయించాలి అనుకున్న నలభైవేలో . . .

"ప్రసాదు నలభై మార్లు మింగినా ఏంకాలేదట కదా" అన్నాడు.

"యిందాకటి నుంచీ చెప్తున్నది అదేకదా . . . ప్రసాద్ ఒక్కసారి కూడా ఈ బిళ్ళలు మింగలేదు. గొర్రెల మందల్లా వస్తున్న మిమ్మల్ని చూస్తుంటే జాలేస్తుంది. ఒక్కో వాలంటీర్‌పైన కంపెనీ దాదాపు రెండువేలు ఖర్చు చేస్తే, సదరు మందుల కంపెనీ నుంచి పన్నెండు వేలు వసూలు చేస్తుంది. అంటే ఒక్కొక్కరి మీద పదివేలు లాభం . . . మీరెన్ని సార్లు వస్తే అన్ని పదివేలు . . . మీ ఆరోగ్యాన్ని, మీ ప్రాణాల్ని పణంగా పెట్టి చేస్తున్న వ్యాపారం ఇది. దయచేసి మరోసారి రాకు" అందామె.

మరునాడు ఎనిమిది వందలు చేతిలో పెట్టిన క్యాషియర్‌తో జంగయ్య ఏమీ అనలేక పోయాడు. ఏమంటే ఏమొస్తుందో . . . చివరికి ఈ డబ్బు కూడా అందకుండా పోతుందేమోనన్న భయం . . .

ఎనిమిదినెలల కాలంలో జంగయ్య ఇరవైసార్లు వాలంటీర్‌గా వెళ్ళి – వాళ్ళిచ్చిన మాత్రల్ని వేసుకుని – రక్తం శాంపిల్స్ ఇచ్చి వచ్చాడు.

గాంధీనగర్‌లోని కాలువ పక్కన గుడిశెలోంచి మారి, అశోక్‌నగర్‌లో చిన్న రేకుల షెడ్డు అద్దెకు తీసుకున్నాడు. మమత ల్యాబ్ పుణ్యమా అంటూ భోజనానికి ఇబ్బంది లేకుండా గడిచిపోతోంది. వీలైనన్ని ఎక్కువసార్లు వెళ్ళి బోల్డంత డబ్బు సంపాయించాలన్న ఆశ అతన్లో . . . వారం దాటకముందే వెళ్తే రానివ్వటం లేదు గానీ లేకపోతే వారానికి మూడుసార్లయినా వెళ్ళి పిల్ల పెళ్ళి కోసం డబ్బులు జమ చేయాలన్న కోరిక . . .

జంగయ్యకు కొన్ని రోజులుగా నీరసంగా ఉంటోంది. ఆకలి మందగించింది. కొద్ది పనికి కూడా నిస్త్రాణ అన్పిస్తోంది.

ఆ రాత్రి వూపిరాడటం చాలా కష్టమైంది. ఉబ్బసం రోగికిమల్లే విలవిల్లాడిపోయాడు.

మరునాడు డాక్టర్ దగ్గరకెళ్ళాడు. డాక్టర్ క్షుణ్ణంగా పరీక్షించి "కిడ్నీలు పాడైనట్లు అనుమానంగా ఉంది. మొదట ఈ చీటీలో రాసిన టెస్టులన్నీ చేయించుకుని రా. ఎందుకైనా మంచిదని లివర్‌కి సంబంధించిన టెస్టులు కూడా రాశాను. లివర్ కొద్దిగా పెరిగినట్లు తెలుస్తోంది. రిజల్ట్స్ చూశాక మందులు రాసిస్తాను" అన్నాడు ప్రిస్క్రిప్షన్ స్లిప్ మీద చేయించుకోవాల్సిన పరీక్షలు రాస్తూ.

"ఈ పరీక్షలన్నిటికి ఎంతవుద్ది డాక్టరుగారూ" అతనికివ్వాల్సిన ఫీజు సమర్పించుకున్నాక అడిగాడు జంగయ్య.

"దాదాపు ఏడెనిమిది వందలైనా అవుతాయి. తొందరగా చేయించుకో. ఆలస్యంచేస్తే జబ్బు ముదిరే ప్రమాదముంది" అన్నాడు హెచ్చరికగా.

ఒక్కసారిగా అన్ని డబ్బులు ఎక్కడనుంచి వస్తాయి? జంగయ్యకు దిక్కు తోచలేదు. అతనికి అక్కరలో ఆదుకునే ఆప్తమిత్రుడిలా మమతా ల్యాబ్ గుర్తొచ్చింది. తను క్రితం సారి వెళ్ళి వారం దాటింది కాబట్టి పర్వాలేదు. ఏదో ఓ పేరు రాసుకుని వాలంటీర్‌గా తీసుకుంటారు.

మరునాడుదయం జంగయ్య ఉప్పల్ వెళ్ళే బస్ కోసం ఎదురుచూస్తూ నిలబడ్డాడు.

(ఆదివారం వార్త - 17, ఆగస్టు 2003)